

KISGRAFIKA

40. évfolyam. Megjelenik egy évben négyszer.

Kiadja a "Kisgrafika Barátok Köre Grafikagyűjtő és Művelődési Egyesület".

1125 Budapest, Városkúti köz 2/C., postacím: 1538 Budapest, Pf. 519.

Szerkesztőbizottság: dr. Arató Antal, Király Zoltán (főszerkesztő), dr. Soós Imre.

Felelős kiadó: Palásthy Lajos titkár

König Róbert fametszete, X2

T A R T A L O M

KBK Közgyűlés – a megújulás jegyében

Kovács József emlékezete (Soltra Elemér, Lenkey István)

Diskay Lenke levele (Palásthy Lajos)

Ex libris pályázat

Kiállítási körkép: Tóth Rózsa, Kass János, Rákospalotai Kincső Alapítvány,

Antoon Vermeylen és Horváth Hermina kiállításairól

SZEMLE - HÍREK - KÖNYVESPOLC

2001/1

KÖZGYŰLÉS - A MEGÚJULÁS JEGYÉBEN

2001. január 20-án, szombaton délelőtt rendezte meg közgyűlését a Kisgrafika Barátok Köre Grafikagyűjtő és Közművelődési Egyesület a Fészek klub gobelintermében. A 32 főnyi jelenlevő tagság elsőként vezető elnökké *dr. Arató Antalt* választotta meg. A jegy zökönny vezetésére *dr. Kisteleki Gyözőné*, annak hitelesítésére *dr. Kőrösi Ilona és Szász Sándorné* kapott a jelenlevőktől megbírást. A közgyűlés az alábbiakban elfogadott napirend szerint folyt le:

- 1./ Az egyesület vezetőségének lemondása, ill. annak elfogadása.
- 2./ Az egyesület alapszabályának módosítása.
- 3./ Az új vezetőség tagjainak megválasztása.

A megválasztott vezető elnök a határozatképesség megállapítása után arról tájékoztatta a jelenlevőket, hogy *dr. Vida Klára*, a KBK korábbi titkára 2000. szeptember 28. án kelt levelében lemondott tisztségéről, így a KBK tevékenységéről szóló vezetőségi beszámoló megtartására *Palásthy Lajost* kéri fel. Dr. Vida Klára képviselő helyett *Palásthy Lajos* az alábbiakban tájékoztatta a tagságot a legutóbbi, 1994-ben megtartott közgyűlés óta eltelt időszakban végzett munkáról:

- Minden évben négyszer, folyamatosan megjelentettük a KISGRAFIKA c. falióiratunkat. 1994-ben különszám is megjelent az elhunyt gyűjtőkről.

- 1995. márciusában *König R. és Ürmös P.* rendezésében kiállítás nyílt "Történelmi témák a könyvjegyeken" címmel *Albertfalván*.

- 1995. májusában a pécsi KBK kiállítást rendezett *Ürmös Péter* grafikáiból. Kiadásra került *Fery Antal* alkotásjegyzékének IV. része *dr. Soós Imre* tollából.

- 1996-ban elhunyt *Kovács József /Pécs/, Tibold Attila és Béres Ferenc* tagtársunk lapunkban arról is megemlékeztünk, hogy eltávozott *Lippóczy Norbert* tarnowi és *Ripka Titusz* komáromi gyűjtőtársunk, valamint Amerikában *Petry Béla* grafikus.

- *Amott legel hat pej csikó...* címmel a tagok gyűjteményeiből ex libris kiállítást rendezett *Pápán Ürmös Péter*, amely később vándorkiállításként 1997-ben Budapesten, a Pataky Galériában is látható volt, társszervezőként *Kőhegyi Gyulával*.

- 1996. augusztus 17-18-án Országos Találkozót rendeztünk Budapesten. Ez alkalommal a KBK grafikai pályázatára beérkezett műveket *1100 éves magyar népművészet* címmel bemutattuk az *Iparművészeti Múzeumban*. Ugyanekkor itt nyílt meg a *dr. Horváth Hilda* múzeológus által rendezett *Népművészet az ex librisen* c. kiállítás is.

- 1997. augusztus havában megnyílt *Pápán dr. Katona Gábor* gyűjteményének kiállítása, ez később más helyszíneken is megtekinthető volt.

- 1997-ben megjelent a KISGRAFIKA második különszáma. Ez évben hunyt el művésztársunk, *dr. Kovács Ferenc*, Kossuth-díjas tüdőgyógyász.

- 1998. júliusában Tatabányán kiállítást rendeztek *Nagy László László* grafikáiból *Utazásaim* címmel. A megnyitóbeszédet *Palásthy Lajos* tartotta. Ugyanebben az évben nagyszabású kiállítás nyílt Budafokon *Magyar Történet Múzsája* címmel. Ez később vándorkiállításként több helyen látható volt. Jelenleg az anyag egy része *Rákospalotán* szerepel, *Kőhegyi Gyula* szervezésében.

- 1998-ban elhunyt *dr. Katona Gábor* és *Szenesné Nagy Mária* gyűjtőtársunk, továbbá a pozsonyi *Karel Izakovics*, majd *Lajos Ferenc* grafikusművész.

- 1999-ben két grafikusművésznünk: *M. Kiss József* és *Bagarus Zoltán* elhunytáról számoltunk be lapunkban.

- 2000. júniusában *Gábor Dénes* gyűjteményéből kiállítás nyílt Budapesten, a Magyarok Házában. Elhunyt *dr. Krier Rudolf* és *Szentesi Flórián* gyűjtőtársunk. Ez év nyarán nyílt meg Székesfehérváron *dr. Arató Antal* rendezésében a "Kulturális örökségünk" című kisgrafikai kiállítás.

- A magyar kisgrafika híret vitte a nagyvilágba a Portugáliában megjelenő enciklopédia-sorozat két újabb kötete, melyekben 1999-ben *Vincze Lászlóról*, a következő évben pedig *Nagy László Lászlóról* és *Bagarus Zoltánról* jelent meg sok képpel illusztrált, méltató tanulmány. A Kertbarát Magazinban *Horváth Hermina* cikke több illusztrációval jelent meg az ex librisről. Más lapokban írt a kisgrafikáról *dr. Mayer József* és *Katona Csaba*.

- Az elmúlt években tag-illetményeink voltak:

Haranghy Jenő alkotásjegyzéke és a 40 éves KBK című mappa.

Az egyesület pénzügyi helyzete 2000. dec. 31-én a következő volt:

Lekötött betét.	1, 500.000 Ft
Folyószámlán:	175.619 Ft
Kézipénztárban:	25.148 Ft
Összesen:	1, 700.767 Ft.

A lekötött betétből 1,2 millió Ft-ot helyiség szerzésére kaptuk támogatásként, ezt csak erre a célra használhatjuk fel. A helyiség megszerzése annál inkább indokolt, mert a több köbmétert kitevő egyesületi anyag (régi lappeldányok, mappák, egyesületi könyvtár, stb) részben *Palásthy Lajosnál*, részben *Semsey Andornénál* van tárolva.

Adósságunk a f. évi terembér, 72.000 Ft, melyet dec. 31-ig nem tudtuk rendezni, mert bár erre a fedezet megvan, a bankból átutalni nem tudtuk. Ezt a jelen közgyűlési jegyzőkönyv és az új egyesületi titkár nevének az egyesületeket nyilvántartó bírósághoz történő beadásig, ill. az ott történő bejegyzésig csak *dr. Vida Klára* tudta volna elvégezni, aki azonban sem pénzfelvételt, sem átutalást nem kívánt már teljesíteni.

Az új vezetőség fő feladata legyen a taglétszám növelése, az egyesületi élet színesebbé tétele, a gyűjtők még szorosabb összefogása, a művészeknek pedig elfogadható áron ex librisek készítésére való ösztönzése. *Palásthy Lajos* beszámolója végén bejelentette, hogy *dr. Vidától* átvette az egyesület iratait és pénzügyi dokumentumait, továbbá, hogy az új vezetőség megválasztása érdekében az Intéző bizottság lemond. A közgyűlés az Intézőbizottság lemondását, valamint az eltelt, 1994-től terjedő időszakról *Palásthy Lajos* beszámolóját egyhangulag elfogadta.

Az alapszabály módosítása során határozat született arról, hogy az Egyesület új székhelye: *1125 Budapest, Városcsúti köz 2/C., postacíme: 1538 Budapest, Pf. 519.* Az Egyesület ügyeit intéző "képviselő" helyére az alapszabályban a "titkár" megnevezés került. **Az egyesületi tagdíjat a közgyűlés azonnali hatállyal évi 1.200 Ft-ban állapította meg.** Végül határozat született tiszteletbeli és pártoló tagok választásának lehetőségéről is.

Az új vezetőség, valamint a KISGRAFIKA szerkesztőbizottságának tagjaira nézve a Jelölőbizottság (*Szász Sándorné, Ürmös Péter, dr. Soós Imre*) javaslata alapján *dr. Soós* tett előterjesztést. A tagság a vezető elnök közreműködésével, egyhangú szavazással megválasztotta az alábbi IB-tagokat: *Katona Csaba, König Róbert, Kundermann Jenő, dr. Lenkey István, dr. Mayer József, Palásthy Lajos és Szepesváriné Rácz Mária.*

A KISGRAFIKA c. lap szerkesztőbizottsága tagjai: *dr. Arató Antal, Király Zoltán* (főszerkesztő), *dr. Soós Imre.*

Szünet után a vezető elnök kihirdette az IB választási eredményét. Az egyesület új titkára: *Palásthy Lajos*, elnöke: *König Róbert.*

A megválasztott tisztségviselők elfogadták megbízásukat. A vezető elnök megköszönte a részvételt, gratulált a megválasztottnak és berekesztette az ülést.

Az "országos találkozóznak" is tekinthető összejövetel a Fészek étteremben hangulatos, közös ebéddel ért véget.

Szerkesztőbizottság

KOVÁCS JÓZSEF EMLÉKEZETE

Öt éve, 81. születésnapja előtt néhány nappal váratlanul – bár tudtuk, hogy szíve elég sokszor rendetlenkedik – elhunyt a pécsi kisgrafikai élet egyik kiemelkedő szervező egyénisége, a sokoldalú gyűjtő, kiállítások és találkozók rendezője, a barát és a munkatárs. Halálával tulajdonképpen megszűnt a pécsi kisgrafikai élet, mely 1962-től mindig és mindenhol jelen volt a baranyai város és vonzáskörzete, illetve a hazai és nemzetközi porondon. Az a tevékenység, amit felvállalt, mindenütt elismerést váltott ki, ez azonban nemcsak személyének, hanem a magyar és ezen belül a baranyai ex librisnek és alkalmi grafikának is szólt. Kovács József halála után többek összefogásával egy emlékfüzet megjelentetése került szóba. Ez technikai okokból és némelyek slendriánságából nem készült el, csupán néhány hosszabb-rövidebb írás áll jelenleg rendelkezésünkre. Az elkészültekből az alábbi kettőt közreadva tisztelgünk Kovács József emléke előtt és emlékezünk mindarra, amit a maga módján és eszközeivel a hazai ex libris művészet baranyai és határainkon kívüli megismertetéséért tett.

Karancsi Sándor linómetszete,
X3

Szatyor Győző linómetszete, X3

"...A TENYÉRNYI CSODÁNAK JÖVŐJE..."

Kovács József egyszerű ember volt. Halk szavú. Rövid mondatokban beszélt. Indulatosnak szinte nem is láttam. Tizenöt esztendeig voltam vele – hivatalból is – szorosabb kapcsolatban. Ez a szorosabb kapcsolat nem jelentette a túl gyakori találkozást. Összejöveteleink mellett inkább a szervező munkával függött össze. Ritkábban adódott, hogy fehér asztal mellett beszélgettünk. Témánk kivétel nélkül a klubélet teendőinek megbeszélése és az ex libris témája volt. Magának a művészi műfajnak mélyebb ellemzése, jelenlegi helyzete, és főleg a sorsa. Őt ennek a tenyérnyi csodának jövője foglalkoztatta. Mi az oka annak, hogy a fiatal művészpálánták nem jönnek rá az ízére? Pedig alig van művészi kifejezési terület, amely kicsi méreteinek ellenére ilyen teljességet tudna tartalmazni. Talán éppen ez a sajátos tulajdonsága, amelyhez leginkább az éremművészet hasonlítható, kíván meg az alkotójától olyan tömörítést, melyet a fiatalok nem vállalhatnak.

Lássuk csak: a kicsi méretek miatt nagyon precíz technikát kíván. Ezt fiatalon kivételes tehetségűeknek lehet csak megszerezni. Találó és nagyon tömör komponálási megoldásokat lehet csak alkalmazni. Mondhatnánk azt is, hogy tómondatos egyszerűséget. Igen ám! Ez a tómondatos egyszerűség a kisebb tehetségeknél tartalmatlanságot, ijesztő ürességet tud eredményezni. Legtöbbször le kell mondani a színekről, vagy csak nagyon szerényen lehet egy-egy színt alkalmazni. Valójában mesterien kell tudni bánni a fekete-fehér nyújtotta lehetőségekkel, a pozitív-negatív formák feszültségét, avagy egymás egyensúlyát kielezeten megteremteni. Aztán itt van a betű, mint elengedhetetlen

elem. A betű saját esztétikájának társulni kell az alakzatok esztétikai képletéhez formában és méretben, de még ritmusban is. És eddig csupán a képzőművészeti nyelvezet egy-két igen fontos eleméről tettünk említést.

Hol van a tartalmi telitalálat, ami nélkül nem ex libris az ex libris. Különösen, ha tényleges megrendelőről van szó. Mondjuk azt, hogy Kovács Józsefről, aki ember, szülője van, pécsi illetőségű, ex libriseket gyűjt és még valami személyét érintő nagy alkalomról, évfordulóról van szó, vagy talán éppen gyűjtő partnerének szeretne kedveskedni egy ex librisszel. Vagy éppen egy japán gyűjtőtársával való kapcsolatuk okából igényel nagyon kifejező lapocskát kapcsolatuk emlékére. Mindezek mellett a felkért művésztől elvárható, hogy a mű a saját művészi hangján beszéljen, hiszen éppen ennek okából fordult hozzá megrendelésével Kovács József. De még az is elvárható, hogy ez a kis grafika valljon arról is, hogy az alkotója magyar művész, mert a külföldi gyűjtőnek éppen erre van szüksége. Minderről hitelesen és művészi fokon valljon tehát, maximum 15x15 centiméteres méretben. S ez történhet linóleum, vagy fametszet technikájával, avagy mélynyomású rézkarcban, netán a nagyon munkaigényes rézmetszet megoldásban.

Mondd Jóskám! A fiatal művészpálánta, aki kétségtelenül folytatója lehet kortársainak és az egyre öregező alkotóművészek munkásságának, milyen előtanulmányoknak van a birtokában ehhez a nem lebecsülendő munkához? Ilyenkor szoktunk egy korty vöröset inni, hogy legyen erőnk a további gondok ellemzéséhez.

Mert ugye már tizedik, vagy ki tudja hányadik helyecske, ahol a klubunk életét élheti. Állandóan költözködnünk kell, mert eredeti tulajdonosa, vagy használója megváltozott és egészen más célra akarja használni a helyiségeket. Így kellett a Ságváriból eljőnnünk, pedig már egészen jól éreztük magunkat, az öregek is mind odataláltak és meg is szokták a kedves családi összejöveteleket, a Mikulás-esteket, a tombolát, az összehordott süteményeket. Most a Nevelők Házának vendégszeretétét kell kérnünk. Ezt is meddig lehet igénybe venni? Talán a Művészetek Háza lehet még alkalmi tanyánk, vagy talán az Ifjúsági Ház.

Jóska tele van gonddal! De további tervekkel is. Pénzt kellene szerezni a Duna-menti országok, grafikusművészek és ex libris gyűjtők I. Nemzetközi Találkozójának megrendezéséhez, amelynek gazdája Pécs és Mohács lehetne. Ez 1991-ben történt. Felkerestük az alpolgármestert Pécsen is, Mohácson is. Minden bejött. Szép sikerrel le is bonyolódott. Pécsen a házigazda az Ifjúsági Ház volt, Mohácson a Bartók Béla Művelődési Központ. Ám ez a kezdet volt csak, mert az illet folytatni kell és illik úgy, hogy Pozsony is szervezze meg, de Bécs is, meg Belgrád is.

Legutoljára a Kalamáris Kisvendéglőbe jártunk össze néhányan. Jóska telefonál és jön. Nálunk, harmadik emeleti lakásunkban találkozunk. Súlyos tragédián van túl. Meghalt a fia, fiatalon. Ott van egy unokája. De közben nagyon nehéz a helyzete, mert felesége is gyógyíthatatlan beteg. Végül magára marad. Ilyen állapotában köszöntöttük 80-ik születésnapján. Éremmel ajándékoztuk meg. Megható ünnepség volt. Érezte szeretetünket. De ezután mégis magára maradt.

Későbbi találkozásunk, ügyintézés okából, már házunk bejárati kapujánál zajlott, liftünk nincs, neki megmászhatatlanul nehéz lett az emelet. A továbbiakban maradt a Kalamáris, mert lakásába nem szívesen hívott. – Tudod az már átváltozott egy öreg ember férőhelyévé. Hogy meg tud változni a világ az ember körül, még a régi meghitt otthon is!

1985 körül kerültem vele hivatali kapcsolatba, Martyn Ferenc halála után. Úgy gondolta, hogy én lépjek Martyn helyébe. Megtettem. Szívélyes volt a kapcsolatunk, talán baráti is. A szervezési és szakmai kérdésekről elmélyülten tudtunk eszmét cserélni. Ismertük egymás világát. A vállalásainkat korrektül teljesítettük. A klubélet fenntartását akarata szerint nem tudtuk megoldani. Ex libris alkotók fiatalokból nem nőttek fel, gyűjtők sem.

Egy kérdés a pécsi KBK életében mindvégig homályban maradt előttem. 1962-ben alakult meg, két nagyon lelkes mozgatója volt akkor, Szentesi Flórián és Kovács József. Abban az időben Szentesi volt az agilisabb. Valaminek történnie kellett ahhoz, hogy e két kitartó, lekes ember elhidegült egymástól. Maradt Kovács, az ő szívós makacsságával, amely mozgatta a pécsi KBK életet. Tagjai folyamatosan elhaltak, a 62-es baráti társaság kiöregedett, újak nem jöttek a helyükbe. Most, amikor e sorokkal emlékezem kiváló szervezőnkre, Kovács Józsefre, egyúttal elismerem és nagyra becsülöm Szentesi Flóriánt is, aki az "utolsó mohikán" volt a pécsi KBK alapítói közül.

Soltra Elemér

KOVÁCS JÓZSEF, A GYŰJTŐ

Ha nagyon egyszerűen akarnék fogalmazni, azt mondanám, hogy az ex libris és az alkalmi grafika gyűjtése terén "mindenevő" volt. Nem dobott el egyetlen lapot sem, azzal a szándékkal sem tett félre semmit, hogy jó lesz majd a kezdő gyűjtőknek, hanem dobozos rendszerű gyűjteményében mindent a helyére tett. Vallotta, hogy minden ex libris és alkalmi kisgrafika a hazai kultúrának a része, készüljön bármiféle technikával a klisényomattól a rézmetsetzig. Ezért gyűjteménye a számtalan nagyon értékes, a hazai és nemzetközi viszonylatban is kiemelkedő minőségű, tematikájú és technikai megoldásaiban is rendkívülinek számító alkotások mellett több gyenge színvonalú lapot is tartalmaz.

A "mindenevő" gyűjtő saját nevére és családja részére készült lapokra is jellemző a fentebbi megállapítás.

Mindenekelőtt vessünk pillantást a gyűjteményre, amely az örökösök jóvoltából hozzám került. Közel 10 ezer lapból áll, és jelentős részét a huszadik század második felének hazai alkotásai teszik ki. Viszont nem elhanyagolható mennyiség a két háború közötti pécsi kisgrafika sem. Sajnálatos azonban, hogy ennek az anyagnak a lehető legteljesebb összeszedésére nem törekedett és nem ügyelt arra sem, hogy jeles pécsi kollektciók, mint pl. a Jakabos Zoltán gyűjteménye ne szóródjanak szét. Ismereteink szerint a Jakabos-gyűjtemény a legteljesebbek közé tartozott.

Kovács József kora ifjúságától kezdve gyűjtögetett: kezdetben szakmájából következően – mint könyvkötő – az újrakötendő könyvek borítóiról áztatta le az ex libriseket, majd a nyomdai munkálatok során készült nyomatokból tett el egy-egy darabot. A 60-as évektől már tudatosan készített grafikákat magának és családjának, egyfelől könyveik megjelölésére, másfelől csereanyagnak. Közel 3000 darabos könyvtárának mindegyikében ott

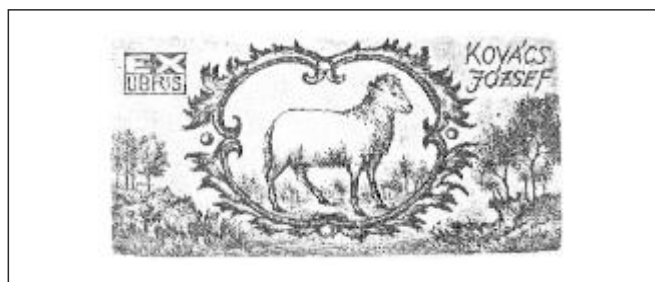
Takács Dezső linómetszete, X3

díszelgett egy-egy ex libris, természetesen a legkülönbözőbb korszakok kedvenceitől. Jelölte könyveit Fery Antaltól Andruskó Károlyon, Bánsági Andrásón át Tavaszgy Noémi, Várkonyi Károly vagy a pécsi Takács Dezső és Szatyor Győző alkotásaival. Sajnos, könyvtárát az örökösök antikváriumban értékesítették s így ki tudja, hová szóródnak szét a könyvek az ex libris jelölés ellenére is. Könyvtárának zöme abból az időből maradt meg, amikor kölcsönkönyvtárát tartott fenn Szentlőrincen, még az államosítás előtt.

A budapesti KBK hatására (1959) alakult meg a pécsi csoport 1962-ben. Ő is bekapcsolódott a csoport munkájába s előtte is megnyílt – most már szervezett formában – a gyűjtés útja és kapuja. Hazai és nemzetközileg elismert művészek lapjai gyarapították állományát. Ebben a korszakban elsősorban az akkori szocialista országok művészeivel, gyűjtőivel került kapcsolatba. Vízválasztó az 1970-ik évi budapesti ex libris-kongresszus, ez észrevehető a gyűjtemény összetételén is, mivel megnyílt a cserekapcsolat lehetősége nyugat felé. A későbbi FISAE kongresszusok és egyéb külföldi találkozók bővítették a lehetőségeket.

Kovács József száznál több, saját és családja nevére készült ex librist és alkalmi grafikát tudhatott magának. Ezekből 6-7 alkotás volt csak határainkon kívüli művész munkája, mint Karancsi Sándor, Peteris Upitis, Leboroni, Siegmund Sos, Kobi Baumgartner, Remo Wolf. A többivel a hazai ex libris hírnevét növelte. Széles körű levelezést folytatott, különösen azt követően, hogy ő került a pécsi csoport élére. Gazdag levelezését halála előtt egy-két évvel a Baranya megyei Levéltárnak adta át.

Tematikus gyűjtésre – amint a fentiekből következik – tudatosan soha nem törekedett, de voltak témák, amelyek közel álltak a szívéhez. Elsősorban szakmájával, a könyvkötéssel és nyomdászattal kapcsolatosak, másodsorban az irodalom és az íróportrék, harmadszor pedig – s lehet, hogy ezt kellett volna első helyen említenem – Pécs és Baranya történelme, építésze. E három témakörben szinte folyamatosan rendezte a kiállításokat Pécsen és a megye számos helyén. Olyan gyűjtő volt, aki nemcsak magának, a dobozainak, esetleg néhány kollegájának gyűjtött. Fáradtságot nem

Bálint Ferenc rézkarca, C3

kímélve, a legkülönbözőbb témájú kiállításai anyagát is készséggel rendezte tablókká, ha valaki hozzá fordult. Egy alkalommal megkérdeztem: hányszor lapozta át gyűjteményét kiállításrendezés céljából? – Évente 5-6 alkalommal – válaszolta. Sajnálatos, hogy e kiállításoknak nem maradt fenn elég dokumentációja (katalógus, szórólap, a helyi sajtó híradásai, stb) mert elég nehéz követni ezeknek az útját Pécsváradtól Vajszlóig, Siklósig, stb.

Kovács József gyűjtötte az ex libriszel és kisgrafikával kapcsolatos mappákat, katalógusokat, irodalmat is. Ezeket feldolgozva itt is sajnálkoznom kell, hogy nem törekedett teljességre, még a legszűkebb környezetét illetően sem. Ennek ellenére lakása felszobájában több méternyi polcot töltött meg ez az anyag, a dobozokba gyűjtött cikk-kivágatokkal együtt.

Kovács József e nemes szenvedélye szakmájának szeretetéből és minden szépség iránti nyitottságából táplálkozott. E kettő tette őt a pécsi csoport meghatározó gyűjtő-egyéniiségévé. Szervezőképessége, aktivitása és nem utolsósorban széleskörű emberi és társadalmi kapcsolatai teremtettek olyan lehetőséget, hogy az ex libris és grafika gyűjtése – az ő részvételével, majd vezetésével – több mint három évtizeden át meghatározó kulturális tényezőként lehetett jelen Pécsen.

A "műgyűjtés" csaknem fél évszázadon át őt is kiemelte a mindennapok taposómalmából, s megteremtette számára saját kis világát, amelyben valami módon léte és lénye kiteljesedett, s ezzel nem csupán ő, hanem környezete is gazdagodott, hiszen értéket gyűjtött s nevelt erre másokat is.

Lenkey István

MŰVÉSZI HITVALLÁS – MAGÁNLEVÉL KERETÉBEN

Diskay Lenke korán elhunyt grafikusművésznünket (1924-1980) sokan ismerték gyűjtőink közül. Kedves, közvetlen személyisége mindenkit meghódított. Művészete, mellyel az ex libris és az alkalmi grafika területén oly sokat alkotott, teljesen egyéni, könnyen felismerhető, csak őrá jellemző. Életét, művészetét lapunkban is, máshol is sokan, sokszor ismertették, alkotásait posztumusz kiállításokon is megcsodálhattuk. Ex libris alkotásairól opuszjegyzék is készült Debrecenben, 1981-ben, így munkássága jól áttekinthető.

Előkerült egy levél, amelyet Diskay Lenke 1972-ben írt Ebergényi Tibor, azóta már szintén elhunyt egri gyűjtőnek. A levelet jelenlegi tulajdonosának engedélyével az alábbiakban adjuk közre, amely nagyon szépen megvilágítja művészi felfogását, vívódásait, terveit. Íme a levél:

Kedves Tibor,

megkaptam levelét. – A pályázatok elmúltak és "megnyerőd-tek" az igaz, de még mindig nem tudok biztos határidőt mondani. – Lehet, sőt biztos igaza van; az ex libris az én igazi területem – mégis a nagy lapok izgatnak és foglalkoztatnak állandóan. Talán azért mert nem fedeztem még föl a lehetőségeit a magam számára – most megint Miskolc a Téli tárlattal kínál lehetőséget (beadás okt.2.) – de ne ijedjen meg, már itt van az asztalomon a feladatsor:

1.) Gárdonyi emléklap, 2.) Dobó emléklap, 3.) megyei Könyvtár Eger, 4.) Ebergényi lap, 5.) egy borító és egy 6.) gyermekkönyvtári ex libris? – erre vonatkozóan nem találtam meg a pontos szöveget. Amint látom, egy fél estendőre való feladat.

Lippóczy Norbert járt itt tegnap azzal a kéréssel, hogy 1973 szeptemberében nagyobb anyaggal menjek Tarnowba és Varsóba kiállításra. – Ami számomra elgondolkoztató; Petőfi és Bem-mel kapcsolatos lapoknak is kellene szerepelni –jövőben "megalkotandók". Bár az ilyenfajta ábrázolás tölem nagyon távol áll – és nem is érzem a mai művészetben szükségét – nem hiszem, hogy a közönség számára mondana-e többet, mint ahogyan Benczur történelmi festményeit nézegetjük. – Különösen azután nincs kedvem hozzá, hogy a Képcsarnoknál láttam a készülő Petőfi emlékalbum rézkarc-sorozat lapjait – van ott minden: kardot rántó Petőfi, ablakon kihajló Szendrey Júlia – falu végén kurta kocsmá, stb., stb. Elég volt egyszer végiglapozni. – Persze mindenfajta tematikus ábrázolásnál fönnáll ennek a veszélye, legjobb példa rá a Dózsa kiállítás.

Ami az emlékkönyvet illeti bármikor szívesen látjuk – ha lesz aki fölhozza – mert úgy látszik én nem igen jutok le Egerbe.

Szíves üdvözlettel

Lenke

1972. szept. 18.

Nagy szerencse, hogy a levelet megőrizték és így közkinccsé válhat. valószínűleg sok ilyen és hasonló, nagyon fontos és nagyon érdekes levél van elhunyt gyűjtők hagyatékában. Mindannyiunk közös érdeke, hogy e levelek megőrződjenek. Sok érdekes háttér-információval szolgálnak korunk egyik jelentős ága, a sokszorosító-technikával készülő ex libris alkotások készítőiről.

Palásthy Lajos

Ebergényi Libor
Könyveiből

Diskay Lenke linómetszete, X3

K I Á L L Í T Á S I K Ö R K É P

TÓTH RÓZSA: ANGYALI ÉRINTÉS

Szegeden a Ferencesek Alsóvárosi Kultúrházában nyílt meg művésztagunk, Tóth Rózsa "Angyali érintés" című kiállítása 2000. november 7-ikén. Az elhangzott megnyitóbeszédből közlünk részleteket.

"Tóth Rózsa a szegedi Tanárképző Főiskolán, majd a budapesti Képzőművészeti Főiskolán is megszerezte a rajztanári diplomát. Winkler László, Major Jenő, Fischer Ernő és Balogh Jenő voltak tanárai. A grafikai munkára Kopasz Márta inspirálta. Orosz nyelvből doktorált.

Munkáival egyéni és csoportos kiállításokon 1974-től szerepel. Grafikai eljutottak nemzetközi seregszemlékre, a FISAE ex libris kongresszusaira, német, francia, lengyel, orosz, spanyol kiállítótermekbe, Románia, Bulgária, Portugália, Szlovákia, Svájc, Belgium, Dánia és Kína kiállításaira.

Ismeretségünket Tóth Rózsával a kisgrafikának, azon belül az ex librisnek köszönhetjük. Művészetéről példaként, tényként mondhatom el, hogy a világ egyik legnagyobb exlibris-szakembere és gyűjtője, az Olasz Exlibris Egyesület volt vezetője, Gianni Mantero emlékére és tiszteletére külön kiadvány készült. Ehhez 150 művész küldött ex librist a világ minden részéről, de csak 60 lapot fogadtak el a terjedelem miatt, ezek között Tóth Rózsától kettőt.

A sokodalú művész jelenleg a József Attila Tudományegyetem gyakorló iskolájában és a HAMIDO művészeti magán iskolában tanár.

E tárlata az Angyali érintés a hely szellemének megfelelően a művész vallási témájú alkotásaiból összeállított válogatás. A Biblia erkölcsi kultúránk alapja, tanulságai örök érvényűek, így e kiállítás keresztény magyarságunknak millenniumi évfordulóján nemzetünk életének aktualitása.

Tóth Rózsa linómetszete, X3

A kiállítás bepillantást nyújt a művész teljes munkásságába, közelebb visz bennünket Tóth Rózsa megismeréséhez. Alkotásai, megőrizve tárgyilagosságukat, szólnak hozzánk, de nem bőbeszédűek. Különböző technikák mesterségesen gazdag anyaggal mutatkozik be: rajzok, grafikák, fekete-fehér és színes nyomatok, akvarellek, olajfestmények, vegyes technikájú képek és faragott szobrok dicsérik keze

munkáját. Alkotásai mély harmóniát sugároznak, komoly tartalmat hordoznak, segítenek önmagunk harmóniájának felépítésében. Ilyenek ikonszerű képei, Krisztus-ábrázolásai, Mária sorozata, a Szupataki templom c. képe, illusztrációi József Attila Betlehemi verséhez, a Háromkirályok, vagy Ady Endre: Szent Margit legendája, Virágos karácsonyi ének, Krisztuskereszt az erdön c. verseihez, hogy csak néhányat említssek.

Külön erénye, hogy képeinek kereteit is maga készíti és faragja, s fantáziáját dícséri, hogy mindegyik más és más motívumot hordoz. Faragásainál a görcsők is funkciót nyernek a deszkában.

Köszönjük Tóth Rózsa szép üzeneteit, további sok sikert és alkotókedvet kívánunk neki. A hely gazdáinak, vendéglátóinak is köszönjük, hogy lehetővé tették e találkozást".

Szepesváriné Rácz Mária

Tóth Rózsa linómetszete, X3

Tóth Rózsa fametszete, X1

KASS JÁNOS SZEGEDI TÁRLATA

A tárlatot megnyitó dr. Sonkodi Sándor szavaiból idézünk: "A Kass Galéria eddigi történetében számos igen magas művészi színvonalú és nagyon sokszor egészen egyedi kiállítást rendezett. Ilyen ez a most megnyíló is, ami a művészet és az orvostudomány találkozásáról szól. A honi művészet egyik legkiemelkedőbb művésze Kass János, akit alig hiszem, hogy – főleg Szegeden – be kellene mutassak, az orvostudomány történetének legkiemelkedőbb szaktekintélyeit, felfedezőit, tudósait örökítette meg grafikákban, érmeiken és bélyegeken. Ezeket a munkákat mutatja be, s a művészi értéken túl e kiállítás a hazai művészettörténetnek is kiemelkedő eseménye..."

Megpróbáltam utánanézni, hogy található-e olyan művész a múltban, aki az orvostörténelem kiemelkedő személyiségeit sorozatosan megörökíthette volna. Így találtam rá Zsámboki Jánosra (latin nevén Sambucus), aki a 17. században bécsi udvari orvos és orvospolihisztor volt, s aki az öt megelőző kor nagyhírű orvosait egy albumban és érmeiken örökítette meg. Ezt tette most meg Kass János, mert portrészorozata híres orvosok munkásságára emlékeztetve, elvisz bennünket az orvostörténelem legfontosabb eseményeinek a világába az ókortól napjainkig. E korszakváltó felfedezések orvosképviselőit szuggesztív megformálásban tekinthetjük meg grafikákon, bélyegeken és érmeiken...

A kiállítás rendezésében is érezhető Kass János művészi beállítású szemlélete, mint ahogy művészetének kifejezőmódja és témaválasztása is rendkívül sokoldalú. Erről így ír a 70.ik születésnapja tiszteletére megjelent kötetben Trogmayer Ottó régész és nyugalmazott múzeumigazgató: "Kass János életművén átizzik a késő-középkor szelleme és megjelenik a 21. század mindennapjainak vélt valósága is. Ő az, aki sokoldalú, akinek nem idegen a szobor, a képzőművészet, a könyv, a bélyeg, s most érett korban már a költészet sem."

Ezek után átengedem Önöket a művészetnek és meséljenek most már a kiállítás remekművei!" *Dr. Sonkodi Sándor*

A Délmagyarország 2001. január 26-i számában jelent meg a tudósítás Kass János legújabb kiállításáról: "Ma délután fél 5-kor a Kass Galériában dr. Sonkodi Sándor egyetemi tanár nyitja meg *Az orvostudomány úttörői* című kiállítást, amit Kass János grafikusművész alkotásaiból rendeznek. A tárlathoz jótékonyági akció is társul, amivel a Kossuth-díjas művész, a város díszpolgára a szegedi tumoros gyermekek gyógyítását kívája támogatni. Már nemzetközi híru grafikusként a nyolcvanas években javasolta a magyar postának, hogy orvosportrékból *Az orvostudomány úttörői* címmel bélyegsorozatot kellene készíteni. Hippokratésztól a vérkeringést felfedező brit Williams Harvey-en keresztül a magyar Semmelweis Ignácig tíz bélyeget adtak ki. A sorozatot több nemzetközi díjjal jutalmazták, például 1988-ban elnyerte a 38. Párizsi Őszi Szalon

Európai Filatéliai Művészeti nagydíját. A mostani szegedi tárlat ötlete akkor merült fel, amikor a Klebelsberg-ünnepség kapcsán az oktatási miniszter és Klebelsberg Éva nemrégiben ellátogatott a galériába. A szegedi orvostudomány alapjait Klebelsberg rakta le, amikor a trianoni döntés után a költségvetés honvédelmi fejezetétől pénzt elvonva, Szegedre telepítette a kolozsvári egyetemet. Ebből a koncentrált állami tőkeinjekcióból épültek fel a Tisza partján a klinikák és egyetemi épületek."

(Hollósi Zsolt).

MILLENNIUMI EX LIBRIS KIÁLLÍTÁS RÁKOSPALOTÁN

Horváth Jenő, vonalas klisé, P1

Cseh Gusztáv rézkarca, C3

A Rákospalotai Kincsőr Alapítvány a múlt évben kisgrafikai pályázatot hirdetett a Millennium tiszteletére, amelyről lapunk is közölt tájékoztatót.

A felhívásra hat, többnyire palotai kötődésű grafikumművész küldött be színvonalas, részben hagyományos, részben modern felfogású, de egyéni stílusú kisgrafikákat, közöttük olyan neves egyéniségek, mint a Munkácsy-díjas Gyulai Liviusz grafikusművész, vagy a KBK régi, ismert művésze, Kőhegyi Gyula. Ám nagyon szép, friss, eredeti műveket alkottak a fiatalabb generáció képviselői is: Havasi Dóra, Havasi Tamás, Kurucz Timea és Ósz Lucia. Elismerés illeti valamennyiüket. A beérkezett művek száma azonban kevésnek bizonyult ahhoz, hogy önálló kiállításaként bemutatható legyen. A rendezőket egyesületünk segítette ki abban, hogy sikeres kiállítás nyílhasson Rákospalotán a Csokonai Művelődési Házban, 2001. január 8-ikán.

Ezt követően szerkesztőségünk levelet kapott a rendezőtől, amelyet az alábbiakban közlünk, hiszen Egyesületünk sok tagját illeti, akik gyűjteményük sok szép lapját bocsátották rendelkezésre a millenniumi exlibris-kiállítás összeállításához.

Tisztelt Kisgrafika Barátok!

A rákospalotai Csokonai Művelődési Ház és a Kincsőr Alapítvány az elmúlt évben millenniumi exlibris-kiállítást hirdetett. Mivel kevés volt a beérkezett anyag, segítséget kértem Kőhegyi Gyula grafikumművész úrtól. Szerencsére én vettem át a fenti kiállításra behozott munkáit és beszélgetés közben megtisztult azzal, hogy megmutatta az Önök "Magyar történet műzsája" címmel szervezett kiállítás-sorozatának a katalógusát.

Személyén keresztül kerültünk tehát kapcsolatba az Önök Körével. A sors jóvoltából létrejöhettek egy különös hangulatú, kettős bemutató. Úgy gondolom, hogy meglepő hatású esemény lett álmos kerületünk életében az a sokféle, kicsi grafika, ami januárban itt nálunk látható volt. Ime, kis méretben is lehet nagyszerűt alkotni!

A kiállítás egyik rendezőjeként köszönöm Önöknek – a Csokonai Művelődési Ház és a Kincsőr Alapítvány nevében is – hogy e gyönyörű, történelmi kisgrafika-sort bemutathattuk. A Ház adottságain belül a jövőben is lehetőséget nyújtunk egyéb kiállításaihoz. Egyesületünk munkájához erőt-egészséget, lelkesedést, sok szerencsét és megfelelő támogatást kívánok, üdvözlettel:

Ferk Ilona

A millenniumi ex libris kiállítás és a Magyar történet műzsája című vándorkiállítás válogatott lapjainak bemutatóját dr. Pomogáts Béla irodalomtörténész, a Magyar Írószövetség elnöke nyitotta meg. Szép szavakkal méltatta az irodalom és a képzőművészet testvérműzsáinak e nagyszerű találkozását. Az előcsarnok főfalán kaptak helyet az új, beérkezett kisgrafikák és ex librisek, majd ezek folytatásaként a legjelesebb magyar exlibris-készítő művészek lapjai, amelyek változatos stílusgazdagságban és képi megjelenítésben vezetnek végig a nézőt a magyar történelem viharos évezredén. A közönség soraiban szép számmal voltak jelen a KBK tagjai, valamint a műveket alkotó grafikumművészek.

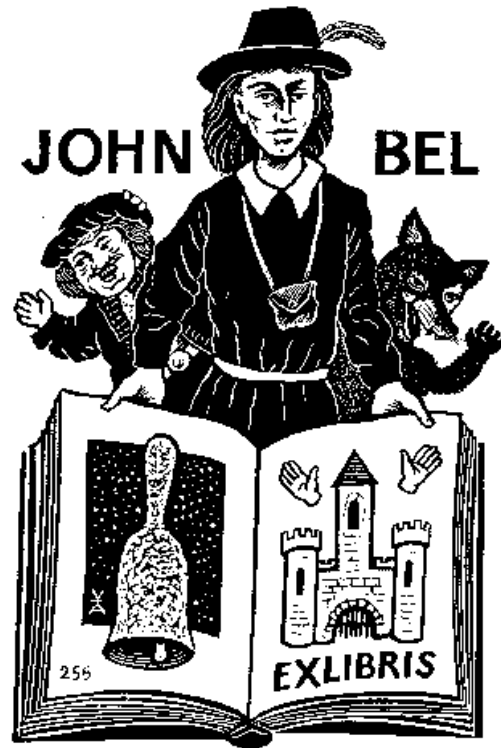
K. Z.

ANTOON VERMEYLEN MAGYARORSZÁGON

Hajdúböszörményből, a Wargha István Pedagógiai Főiskola Közművelődési Bizottságától érkezett a meghívó, amely szerint Antoon Vermeyleen flamand üvegfestő és grafikus, valamint Horváth Hermina grafikusnő közös kiállítása nyílik meg 2001. február 15-ikén a hajdúböszörményi Parafa Galériában. Hogy miért ott rendezte meg a művészpár e legújabb tárlatát, arra kézenfekvő a magyarázat, ha tudjuk, hogy a művész a közeli Nyíregyháza környékéről származik. Gyakori vendégek Magyarországon, s örömmel elfogadták Hajdúböszörmény meghívását, hogy a főiskolai ifjúság körében is bemutatkozhasanak.

Antoon Vermeyleen sokoldalú művész. Nálunk főként a grafikabarátok és exlibris-gyűjtők körében már évtizedek óta ismert fametsző mester, keveset tudunk azonban üvegfestő művészetéről, ami talán a fő hivatása. De jól ért a zenéhez is, szépen zongorázik.

Ezúttal a Parafa Galériában mind grafikusként, mind üvegfestőként megismerhettük. A klasszikus üvegfestészet a régi századok folyamán a nagyméretű, ólomberakásos templom ablakok, dísztermek színes ablakainak a készítésére alakult ki. Táblaképszerű alkalmazása elég ritka, mivel érvényesüléséhez hátsó megvilágítás szükséges. Vermeyleen mester ezt a változatot műveli, kisebb méretben, mint az ablak, tehát festményszerűen. Az alsó szélénél rögzített, felső szélénél a faltól kifelé billentett képet a mögéje helyezett izzó világítja meg.

Antoon Vermeyleen fametszetei, X2

Technikája követi az ősi hagyományokat: a színes üveg-elemeket ólomszegély rögzíti egymáshoz. Az anyagokban színezett darabok színárnyalatait maratással és csiszolással is gazdagítja, de égetve festett, és színes üvegre szájjal fúvott festést is alkalmaz.

A hűsz különböző méretű, megvilágított üvegfestmény varázslatos hangulatot teremtett a galériában. Téma szerint van közöttük tájkép jellegű, pl. a Nappal (falurészlet fölötti égen ragyogó napkorong) és az Éjszaka (falurészlet fölötti égen a Holddal); természet-ábrázoló állóképek, pl. Vízi rigó, Arany kakas, Gombák, Pillangó, Virágok, stb. című képek; portrék és alakos ábrázolások, pl. Fuvolás, Lantjátékos, Portré, stb. De találunk elvont, szimbolikus témákat is, mint az Évszakok, Bábozódás, Szabadságdal (furuylázó alak) stb. Az üvegfestmények között és mellett nyolc tabló a grafikus Vermeulen ex libriseiből ad válogatást. A kisgrafika klaszszikus hagyományait követi, zömmel fametszeteket készít, többnyire egyszínűeket, de láthatunk köztük több dűcrol nyomott színes lapokat, vagy kézi festéssel színezett nyomatokot is. Nagyszerűen komponált lapjai elárulják nagy mesteriségbeli tudását és egyéni látásmódját.

A művész partnere és felesége is egyben, Horváth Hermina szintén két grafikai műfajban mutatkozott be. Ed-dig itthon őt is ex libriseiről ismerték a gyűjtők, valamint a közvélemény, már akik kapcsolatba kerültek vele. Ezúttal nyolc nagyobb méretű művét is kiállította. Ezek kb 30x50 cm méretű tusrajzok, speciális, vízzel higítható fekete és színes japán tussal készültek. Tulajdonképpen egyetlen sorozat részei, melyeknek alkotójuk ezt a közös címet adta: "Aggodalmaim".

Rendkívül mozgalmas, dinamikus víziók e képek, olyan képi elemek keverednek rajtuk, amelyek nap mint nap tudatosan, vagy tudat alatt, de aggodalommal töltik el a ma emberét (vihar, tornádó, árvíz, háború) és elgondolkodásra kényszerítik.

Négy tablón láthatták a jelenlevők Horváth Hermina ex libriseit, illetve hely hiányában csak ízelítőt, de azok mégis valós képet adnak ezirányú munkásságáról. Az ő fametszetei női mentalitásról árulkodnak: kompozíciói romantiku san líraiak, lágyabbak és modernebb, lazább vonalvezetésűek. Merészebb képzetársításokat is könnyedén fogalmaz meg, ezzel szimbolikus jelentéstartalommal telítődnek meg ex librisei. Ez a női mentalitás még jobban érezhető nagyon finom vonalú rézkarcaín, amelyek amellet, hogy líraiak (pl. Léda és a hattyú), gyakran dinamikus mozgalmasak is (pl. Páris ítélete, Amazonok harca, stb.). E lapjainak nyomtatásához lágy pasztellszíneket használ, vagy olykor egy lemezen két színt, de e két színnek kompozíciós kifejező szerepe van. (Pl. a zöldesszürke természeti környezetből kiemelődnek a barnászöröses emberi alakok). Ezzel igen hangulatossá teszi a bravúros és mesterien szép rajzokat.

A kiállítást Szepessy Béla főiskolai docens, grafikus-művész nyitotta meg, szép szavakkal méltatva a vendég-művészek alkotóművészetét, kiemelve és különösen hangsúlyozva az üvegfestészetet, mint egyre ritkábban látható műfajt a kiállításokon. Közös műfajkról szólván kiemelte, hogy az ex libris a legszemélyesebb grafika, s ezt mindketten igen jó érzéssel, mesteri fokon művelik. Igazolta ezt a megnyitón megjelent szép számú, hozzáértő közönség, a helyi értelmiség és diákság, a budapesti KBK képviselői, valamint a szakmabeliek: rajztanárok és grafikusokkollégák. A tárlat bemutatása jeles eseménye volt a hajdúváros művészeti életének, amelynek, reméljük, lesz hasonló folytatása.

Horváth Hermina fametszetei, X2

S Z E M L E

A bostoni kongresszusról közöl beszámolót az olasz exlibris-egyesület elnöke, *Luigi Bardi* a L'EX LIBRIS ITALIANO 2000. július-augusztusi számában. Írásából értesültünk a találkozó résztvevőinek nemzetek szerinti megoszlásáról. A 28. kongresszuson 1 osztrák, 3 belga, 22 kínai, 2 cseh, 3 dán, 4 finn, 2 francia, 5 német, 1 izraeli, 20 japán, 5 mexikói, 8 holland, 1 lengyel, 18 orosz, 10 spanyol, 2 svéd, 3 svájci, 2 ukrán, 3 angol és az Egyesült Államokból 25 gyűjtő vett részt. Összesen 140 fő, közöttük nem szerepel magyarországi gyűjtő. Távmaradásunkat a nagyon magas költségek indokolták, hiszen még a leggazdagabb országokat is csak néhány fő képviselte.

A luxemburgi egyesület EX LIBRIS című folyóiratának 31-ik száma néhány jeles személyiségük fényképét közli. Itt szerepel az egyesület titkárának Jo Kohn úrnak az arcképe is. A kép exlibris-körökben meglehetősen szokatlan, ugyanis a neves szakember katonai egyenruhát visel. Mint a közleményből megtudtuk, Kohn úr a Koszovóban működő humanitárius misszió tagjaként nemrég emlékérem-kitüntetésben részesült.

– "A hatvanas években a dán gyűjtők számára fogalom-má vált a Halléban élő *Ullrich Bewersdorf*" – így kezdődik a NORDISK EXLIBRIS TIDSSKRIFT 2000/3. számában az az írás, amely a neves német fametsző művészt 80. ik születésnapja alkalmából köszönti. A cikket a mester több ex librise illusztrálja, 1964-ben készült önarcképét mi is bemutatjuk.

Önarckép

Ullrich Bewersdorf
fametszete, C2

– A szerkesztő a fiatal francia grafikusnő, *Patricia Nick-Dad* munkásságára hívja fel a figyelmet, négy műve színes illusztrációjának a közlésével.

– Ugyancsak a fenti dán lap 2000/4. számában *Klaus Rödel* köszönti "Finlandia Nagyasszonyát", a most 80 esztendő *Helmiriita Honkanen* grafikusművészt. A szerző szerint a finn művésznő életvidám alkotásai "nem utalnak arra, hogy alkotójuk már a nyugdíjas korban van".

– Négy rézmetszetének a bemutatásával emlékezik meg a lap *Vén Zoltánról*, akiről azt írják, hogy "kétségtelenül Európa legjobb rézmetsző művészei közé tartozik".

A közlemény végén nincs szerzői aláírás, de szinte bizonyos, hogy *Klaus Rödel* szerkesztő megállapítása ez, aki résztvevője volt a budapesti kongresszusnak is. Rödel úr most 60 éves, 1980 óta szerkeszti a NET-et. Születésnapja alkalmából meleg szeretettel köszöntjük!

Vén Zoltán rézmetszete, C2

A Balatoni Régió hetilapja, a *KESZTHELY ÉS VIDÉKE* múlt évi decemberi számában cikk jelent meg "Akik tettek Keszthelyért" címmel, amely szerint a közelmúltban úgy döntött a képviselőtestület, hogy kulturális és művészeti munkáért, valamint szakmai és közösségi munka elismeréséért *Keszthely Városáért*, illetve *Keszthely Város Szolgálatáért* kitüntetések ad át, arra érdemes személyeknek. Az ünnepi eseményre a testület november 30.-iki ülésén került sor. Örömmel láttuk, hogy a KBK művésztárgya, kedves kollégánk, *dr. Sólyom Sándor* is a kitüntetettek között van, aki *Keszthely Városáért* elismerést kapott. 1964 óta él Keszthelyen, 1971-től rendszeresen vesz részt grafikai kiállítókon. A városban eddig 12 önálló tárlata volt. Grafikai munkásságát elismerték Lengyelországban, Olaszországban. Hogy csak a jelentősebb külföldi szerepléseit említsük, 1996-ban ott volt a csehországi Chrudimban rendezett ex libris világkiállításon 635 grafikus között. Kínában a Pekingi Nemzetközi Kisgrafikai Pályázaton munkái egyedül képviselték a magyar művészetet, 1999-ben pedig a franciaországi Colmarban állította ki műveit. Verses és prózai

írásaival rendszeresen szerepel irodalmi lapokban és folyóiratokban, emellett kortárs spanyol költők műveit fordítja magyarra. Az utóbbi három évben prózai és verses munkái, valamint grafikai a *Helikon örksége* és a *Tóparti üzenet* című antológiákban jelentek meg. Önálló grafikai füzetben 1997-ben ex librisei láttak napvilágot. Szeretettel köszöntjük tagtársunkat ebből az alkalomból!

Sólyom Sándor linómetszete, X3

A *MŰÉRTŐ* múlt évi decemberi számában *Murádin Jenő*: *A könyvtáros és a könyvjegyek* címmel közölt írása *Gábor Dénes* gyűjteményét ismerteti. A Kolozsváron élő, ma már nyugdíjas könyvtáros és lapszerkesztő gyűjteménye 30 ezer darabból áll. Lehetséges, hogy nem ez a legnagyobb gyűjtemény az országban, mert a brassói Emil Bologna bőrgyógyász szakorvos kollekcója valamivel előtte jár. A Gábor-gyűjtemény szakszerűen rendezett országok, művészek, technikák szerint, belőle akár reprezentatív kiállítás anyaga is kiválogatható. A Kolozsvári Egyetemi Könyvtár egykori munkatársa 1965-ben kezdett el gyűjteni Soó Rezső akadémikus buzdító levele alapján. Jelenleg 22 ország mintegy 200 gyűjtőjével áll levelező cserekapcsolatban. A cikkből azt is megtudja az olvasó, hogy Gábor Dénes érdeme volt egy 8200 lapból álló kisgrafika-gyűjtemény köztulajdonba kerülése. Boros József nagyprépost könyvjegy-gyűjteménye ugyanis a szétszóródástól menekült meg azáltal, hogy az ő tanácsára ezt a válogatottan szép anyagot az Egyetemi Könyvtár megvásárolta. Örömmel olvastuk a nivós hazai folyóirat fenti cikkét, mely egy határainkon túli magyar gyűjtemény létrehozta hívta fel a közfigyelmet. A tulajdonos Gábor Dénesnek pedig – aki egyébként a KBK régi tagja is – tevékeny és eredményes nyugdíjas esztendőket kívánunk!

A L'EX LIBRIS FRANCAIS 217. számában közli a franciaországi Chamalieres-ben lezajlott *Hasznos ex libris* pályázat

eredményét. (A gyűjtők és művészek számára korábban kiírt versengés feltételei lapunkban is olvasható voltak.) A lap szerint 37 országból, 297 pályázótól – köztük 106 franciától – 441 ex libris érkezett a zsűrihez. Ebből 158 darab készült mélynyomású, 144 pedig magasnyomású technikával, egyéb módszerrel 139 lapot készítettek. Magyarországot 5 pályamű képviselte. Hat kategóriában ítélték oda díjakat, amelyek a szokástól eltérően ezúttal nem pénzszegek voltak, hanem neves művészek készítettek ex libriseket a nyertesek kívánsága szerinti témával. A szép kivitelű katalógus 100 francia frankért szerezhető meg a francia egyesülettől. A magyar gyűjtők közül *Szepesváriné Rácz Mária* ex librise szerepel e rangos kiadványban.

Francia testvérlapunk egy fél oldalon át ismerteti a KISGRAFIKA legutóbbi két számát. Elismeréssel írnak *Vén Zoltán* munkásságáról, nemrég megjelent második alkotásjegyzéke kapcsán. Közleményük illusztrációja *Vincze László* linómetszete, amelyet mellékelten bemutatunk.

Vincze László linómetszete, X3

A Debrecenben megjelenő *ALFÖLD* című irodalmi, művészeti és kritikai folyóirat 2001/2. számában *Fery Antal* (1908-1994) grafikusművész 9 fametszetű ex librisével találkozunk az olvasó. A kisgrafikákból négyet a kemény borítólap oldalain, a többi pedig a 120 oldalas kiadvány lapjain reprodukáltak az eredetivel megegyező, vagy a férőhely által kínált méretben.

Szöveges méltatás itt ezúttal nem jelent meg a művész munkásságáról, a könyvjegyek mégis jól illenek a folyóirat szellemiségéhez, ugyanis valamennyi lapon magyar író, költő portréja látható, Csokonaitól Kosztolányiig. A kisgrafikai irodalomban is jó hírnevet szerzett debreceni Piremon Nyomda e termékének tipográfiáját *Kass János* grafikusművész végezte.

BÖSZÖRMÉNYI SZEMLE címmel indult új folyóirat (alcíme szerint évente négyszer megjelenő kulturális és honismereti periódika) Hajdúböszörményben amelynek alapító szerkesztője *dr. Varga Gábor*, és első két száma 2000-ben már megjelent.

Az igen gazdag tartalmú folyóiratot átlapozva örömmel fedeztük fel, hogy az I. évfolyam 2. számában a Debrecenben élő *Szilágyi Imre* grafikusművész, aki a böszörményi Óvóképző Főiskola művészstanára is, *Mi a kisgrafika* címmel egyoldalas ismertetőt írt az alkalmi grafikáról és az ex librisről, azok történetéről, technikájáról, funkciójáról és nevelő hatásáról. Illusztrációként a művész hét ex librisének reprodukciója látható az új folyóiratban, bőséges példát is szolgáltatva ezzel írásához.

Német barátaink folyóirata, a *MITTEILUNGEN DER D.E.G.* 2000/3. számában könyvismertetés olvasható a Lipcsében megjelent "Egy cseppet a szerelem borából" c. kötetéről. Gussek szerző könyve 100 boros témájú, erotikus ex librist mutat be és eleméz. A cikket kísérő illusztrációban örömmel fedeztük fel Nagy László Lázár rézkarc-ex librisét, amely *dr. Lippóczy Miklós* nevét viseli.

Budapest XII. kerületének igen színvonalas folyóirata, a *HEGYVIDÉK* januári számában a kisgrafika számára fontos cikket közölt. Ebben *Schelken Pálma* ismerteti *Németh Nándor (1910-1978)* kisgrafikai alkotásjegyzékét, mely titkárunk, *Palásthy Lajos* szerkesztésében, a balatonfűzfői Palásthy Kiadó gondozásában a múlt esztendőben jelent meg. A számos színes képet is közlő kerületi lap a helytörténet forrásául is szolgáló cikkek sorát jelenteti meg. Olvasóinak száma – a kerület nagy kiterjedése miatt is – igen magas.

Szilágyi Imre
linómetszete,
X3

H Í R E K

Előző számunk Hírek rovatában, a 14. oldalon arról tettünk említést, hogy a Bostonban megrendezett FISAE -kongresszus alkalmával Kína jogot kapott arra, hogy 2003-ban rendkívüli kongresszust szervezhessen "a FISAE-embléma használatával". Sajnálattal közöljük, hogy szerkesztőnk félreértette az idegen nyelvű szöveget, melyben valójában arról volt szó, hogy a kínai találkozó rendezői **nem használhatják a nemzetközi szövetség emblémáját**, mert ez eltérést jelentene a FISAE-kongresszusok évtizedek során követett gyakorlatától. A tévedésre Svájcban élő kedves gyűjtőtársunk, *Vermes Júlia* hívta fel figyelmünket, akinek ezért ezúttal is köszönetet mondunk. Olvasóink kritikáit a jövőben is szívesen fogadjuk!

Az Újpesti Galériában február folyamán emlékkiállítás nyílt *Berda József* születésének 99. évfordulója alkalmából. A tárlaton bemutatták a költő életére vonatkozó dokumentumokat, fényképeket, láthatók voltak életében megjelent verseskötetei. Az egyik tablón örömmel fedeztük fel *Fery Antal* nagyméretű fametszetét a költő arcképével. A KBK néhai elnökét meleg barátság fűzte Berdához, akinek arcképét több kisgrafikáján megörökítette. Az esemény meghívójára *Kékesi László* Berda-emléklapját nyomtatták.

Sólyom Sándor kisgrafikai voltak láthatók február hónapban a budai Szentháromság téri kulturpalotában. A Sólyom művészcsalád tagjainak festményei, intarziái mellett a Keszthelyen élő grafikusművész ex librisei képviselték a kisgrafikát. Nívós lapjai közül is kiemelkedtek a régi magyar templomokat ábrázoló linómetszetei, amelyek *Kundermann Jenő*, ajkai gyűjtő részére készültek.

Az új, immár harmadik évezred első jelentős irodalmi ünnepét, a Madách-ünnepséget január 19-ikén rendezték meg Balassagyarmaton.

Stettner Béla linómetszete, X3

Ennek keretében a Madách Imre Városi Könyvtárban adta át a 2001. évi Madách-díjakat Nógrád Megye Közgyűlésének elnöke, Becsó Zsolt. Örömmel és elismeréssel közöljük a kitüntetettek névsorát: *Tempfli József* nagyváradi megyéspüspök, *dr. Supka Magdolna* Széchenyi-díjas művészettörténész és *Őze János* néptáncos. Gratulálunk a szép elismeréshez a KISGRAFIKA gyakori szerzőtársának, a kedves Manna néninek és kívánunk még sok sikert, tervei megvalósításához jó egészséget!

A Debrecenben élő neves grafikusművész, *Várkonyi Károly*, aki 1910-ben látta meg a napvilágot, a múlt évben töltötte be 90.-ik életévét. Bár az Alföldön született, családja ősi pátárijája Abaújszántó volt, ahol családi birtokuk egy része ma is megvan, és Karcsi bácsi jó munkakapcsolatban áll községével és annak vezetőségével. Jubileumi születésnapja alkalmából a múlt év augusztásában Abaújszántó nagyközség képviselőtestülete meghitt ünnepségek keretében, díszes oklevél kíséretében, amint azon olvasható, "*Várkonyi Károly grafikusművészt a településért végzett munkássága alapján ABAÚJSZÁNTÓÉRT kitüntetésben részesítette*". Mi is melegen gratulálunk a Kisgrafika Barátok Köre és az exlibris-gyűjtők nevében Várkonyi mesternek az elismeréshez és mellé további sikereket, jó egészséget kívánunk!

Várkonyi Károly fametszete, X2

A Katalóniában, Olotban 1999-ben negyedik alkalommal megrendezett Nemzetközi Metszetkiállítás katalógusa a múlt évben került hozzánk. E katalógusban a nagy nemzetközi mezőnyben az alábbi magyar művészek metszetei szerepelnek: *Bálint Ferenc*, Komló; *Icsu Molnár István*, Budapest; *Nagy László Lázár*, Cegléd; *Sólyom Sándor*, Keszthely, valamint az erdélyi *Vincze László* Marosvásárhelyről. Gratulálunk!

A Magyar Rézkarcoló Művészek Egyesülete a múlt évben kisgrafikai pályázatot hirdetett és az arra beérkezett ex librisekből és alkalmi grafikákból ANZIX 2000 címmel nemzetközi kisgrafikai kiállítást rendezett Ráday utcai kiállítótermében, a Galéria IX-ben.

A 2001. február 9.-én megnyílt tárlaton *Pál Tibor*, Ferencváros alpolgármestere köszöntötte a megjelenteket, művészeket és érdeklődőket, majd *Kozák Csaba* művészeti író mutatta be a pályázatra érkezett igen színes, sokrétű, többféle stílust és művészeti technikát felvonultató speciális grafikai gyűjteményt. A fél Európát, sőt még Japánt is képviselő grafikusművészek mellett a magyar művészek között a KBK berkeiben is aktív és népszerű alábbi grafikusaink műveit láthattuk a tárlaton: *Feszt László*, *Kőhegyi Gyula*, *Olexa József* és *Vén Zoltán*. Különlegessége volt a február 13-ig nyitva tartott tárlatnak, hogy a legősibb, hagyományos technikáktól a legújabb sokszorosító eljárásokon át a számítógépes tervezésű computer-grafikáig mindenfajta grafikai technika megjelent a kiállított alkotások között.

A század- és ezredvégen készült és az új évezred első esztendejét köszöntő kisgrafikák közül Vén Zoltán rézmetsetét közöljük. A lap vallási jellegű témája a középkorban

gyakori ábrázolásokra utal vissza. Ékes bizonyítéka ez a művész korokat átfogó fantáziájának, a múlt értékei iránt megnyilvánuló, immár hagyományos érdeklődésének.

Vén Zoltán rézetszete, C2

A Kisgrafika Barátok Köre új tagjai:

Csernáth Gábor	4220 Hajdúböszörmény, Jókai u. 2/1. fsz. 2.
Pesti László	1085 Budapest, Horánszky u. 12.
Skornyák Ferencné	2030 Érd, Iglice u 10.
Szentessy László grafikus	2890 Tata, Ady Endre u. 11.
Torre, dr. Gian Carlo	17031 Albegna, Via Patrioti 37/13, Italia

A budapesti csoport összejöveteleit minden hónap első szerdáján tartja d.u. 18 órakor a Fészek Klubban, Budapest, VII. Kertész u. 36.

A szegedi csoport összejöveteleinek programja 2001. első félévében:

Február 16.: Dr. Szőkefalvi Nagy Erzsébet előadása a frankfurti könyvkiállításról, ritkaságok bemutatásával

Március 16.: Szilágyi Magdolna tagtársunk bemutatója ex libris gyűjteményéből

Április 20.: Dr. Krier Rudolfr emlékezünk, a nevére készült ex librisek kiállításával

Május 11.: Varga Mátyás grafikai kiállításának alkalmából vendégünk a művész

Június 15.: Dr. Oltvayné Klára gimnáziumi tanár - festészeti hobbijáról

K Ö N Y V E S P O L C

Kopasz Márta linómetszete, X3

kötődnek Szegedhez és a szegedi kisgrafika kultúrát életető, mecénáló közösséghez. Ahányan vannak, annyi karaktert képviselnek. Szellemi gazdagságukat jelzi és kapcsolatuk sokszálúságát igazolja, hogy két grafikusnemzedék teszi le névjegyét e kis könyv lapjaira. Az egyik az életművet maguk mögött tudóké, a másik a tudással, tehetséggel felvértezett nyomukba lépőké. A kisgrafika gyűjtők baráti köréé az a katalizátor-szerep, amit mindenekelőtt Kopasz Márta grafikusművész – Márta néni – személyesít meg, de a stafétát éveken át vitte tovább dr. Krier Rudolf is, ma pedig Szepesváriné Rácz Mária a műbarát és műpártoló közönség lelke.

Időszámításunk bűvös kétezres számjeggyel leírható dátumához érkeve a kisgrafika-gyűjtők szegedi közössége a minikönyv kínálta lehetőséggel élve jelet kívánt hagyni az utókorra arról a gyűjtői, mecénási és alkotói értékteremtésről, amely a 20. század végén ebben a városban gyökerezett. Közkinccsé tették néhány szegedi grafikus legszebb lapjait ebben a bélyegnyi méretű albumban. Kívánom, hogy lelje örömét benne mindenki, aki kezébe veszi.

Ehhez nincs és nem is kell mit hozzátenni. A könyvecskét a KBK Szegedi Csoportja gondozta, szerkesztette Bakacsi Lajos és Szepesváriné Rácz Mária, valamint a Papír és Nyomdaipari Műszaki Egyesület Csongrád megyei Csoportja miniatűrkönyv klub tagjai, a 2000. évben.

A kiadványban Kopasz Márta, Kass János, Varga Mátyás, Bakacsi Lajos és László Anna 5-5, R. Papp Piroska 4 ex librisrel és kisgrafikával, Titi Mária és Tóth Rózsa pedig 4-4 ex librisrel szerepel, jó nyomdai kivitelben, szép papíron. Kiadásához csak gratulálni lehet. Bizonyítja, hogy sok minden megvalósítható, ha van kezdeményezés, lelkesedés és ügyszeretet.

Palásthy Lajos

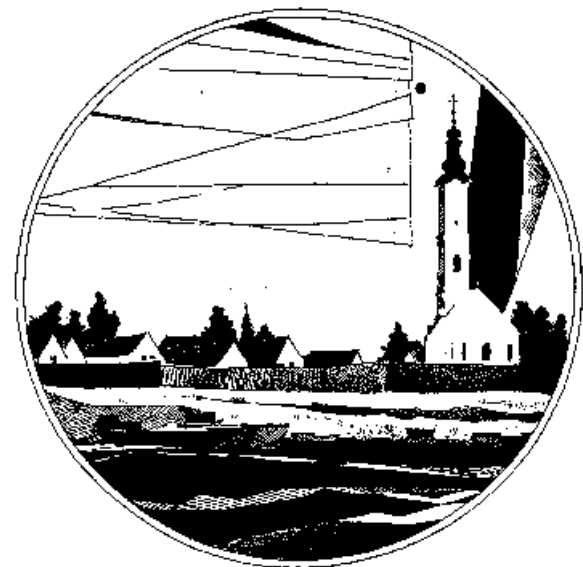

BOSNYÁK MIHÁLY: MOHÁCSI KÉPEK.

(Mappa). Mohács, 2000. Kiadja a Junior Art alapítvány. p. 12. 38x24 cm.

Bosnyák Mihály mohácsi grafikus neve nem ismeretlen a kisgrafika- és a bélyeggyűjtők körében. Néhány ex librise lapunkban is megjelent. A város 900. évfordulójára 1993-ban bélyegtervezett, amelyet a Magyar Posta forgalomba is hozott. A mohácsi születésű Bosnyák Mihály neve összeforrott a város gyermekrajz szakkörével. E szakkörből az utóbbi évtizedben többen bejutottak a pécsi Képzőművészeti Szakközépiskolába és néhányan az Ipar- és Képzőművészeti Főiskolára/Egyetemre.

Bosnyák tanár úr, vagy amint itt a városban sokan hívják, Misi bácsi az utóbbi években több könyvet is illusztrált. Mohácsi képek címmel 12 toll- és ecsetrajza jelent meg. Ezek a képek arról az igényről vallanak, hogy az alkotó világában a művészet és a valóság eggyé válik. Ebben az eggyéválásban a tárgyi világ szépségei és ellentmondásai mellett hűen tükröződik az emberek közötti elmélyült, cselekvő kapcsolat, amely alapján az ábrázolt város részletei önmagukat mutatják fel. Tollal és ecsettel készült városképei sajátos látásmódról, város-szeretetről és ismeretről tanuskodnak. E 12 lap a város legjellegzetesebb részleteit hozza közel a nézőhöz Bosnyák Mihály látásmódja szerint. E látásmódban a síkok el-és összehozása

Bosnyák Mihály toll- és ecsetrajza

fontos szerepet kap éppen úgy, mint a halszemoptika-szerű épületábrázolás is. Az ábrázolásnak ezek a formái hangsúlyosabbá, figyelemfelkeltőbbé teszik az ábrázolt objektumokat. Az ecsetrajzok esetében a fekete foltok emelik ki mindazt, amiért érdemes és szükséges egy pillantást vetni a városban járóknak az eredeti, az élményt nyújtó részletre.

E mappa a történelem évszázadaitól áthatott Mohács szellemi hangulatát és építészeti örökségét viszi közel az albumot lapozgatóhoz.

- Lenkey -

P Á L Y Á Z A T O K

IV. Nemzetközi "GLIWICE 2001" Ex libris pályázat.

Részvételi szabályok:

Az 1998 - 2001 között készült művekkel lehet pályázni korlátlan számban, témától függetlenül, 3 (három) szignált példányban, bármilyen elismert grafikai technikában.

Aki először vesz részt a pályázaton, az 1998 előtti művekből is küldhet.

A szervezők a művekhez mellékelve címlistát, megjelölve az alkalmazott technikát és az alkotás évét, valamint egy rövid életrajzot kérnek.

A zsüri technikától függetlenül díjaz. Az I. díj: 2500 PLN; II. díj: 1500 PLN; III. díj: 1000 PLN. Ezenkívül különdíjakat, érdemérmeket és diplomákat is osztanak a pályázók között.

A kiállítás ideje: 2001. november. A kiállítás után a művek a szervezők tulajdonába mennek át.

A pályázat eredményét írásban közlik a nyertesekkel, minden pályázó megkapja a kiállítás katalógusát.

Beküldési határidő: **2001. augusztus 15**

Cím: **International Ex Libris Graphic Contest "GLIWICE 2001", Miejska Biblioteka Publiczna, ul. T. Kosciuszki 17., P.O. Box 109, 44-100 Gliwice, Poland. Tel./Fax: (48-32) 231-54-05.**

3. Exlibris Triennálé, Pozsony 2001

A kiállításon való részvétel szabályai (röviden):

1.) Az 1992, 1995, 1998 kiállításaihoz hasonlóan, minden művész részt vehet 1999-2001 között készült munkával.

2.) A versenyző max. 10 ex librist küldhet. Mindegyiken a nevét, a készítés évét, és a technikát jelölni kell. A kiállítás után a művek a Pozsonyi Városi Galéria tulajdonába mennek át.

3.) Csak eredeti grafikai technikák alkalmazhatók. Fotó, rajz, fénymásolat, reprodukció nem lehet. Az ex libris legnagyobb mérete 18 cm. (Papírméret max. 29x21 cm.)

4.) A zsüri technikától függetlenül díjaz. Egy első díj "Grand Prix" lesz, 20 000 SK (Kb. 120 eFt) és 2 második díj: 10 000 SK (Kb. 60 eFt). A zsüri nem indokolja a díjakat. Az eredményt 2001. szept. 5-én a (szlovák) napilapokban teszik közzé.

5.) A "Grand Prix" lehetővé teszi a díjazottnak, hogy kiállítást tarthasson ex libris és grafikai munkáiból a Pozsonyi Exlibris Triennálét követő évben.

6.) Minden pályázó megkapja a kiállítás katalógusát.

7.) Beküldési határidő: **2001. jún. 30.** Cím: **Slovak Exlibris Society P.O. Box 200, 814 99 Bratislava 1.**

R É S U M É

L'assemblée générale échéante de l'association KBK se déroula sous le signe de la renaissance le 20 janvier dans le Club des Artistes FÉSZEK. Étant donné que *Mme Klára Vida*, secrétaire avant cette date a remis son mandat, l'assemblée générale a élu le nouveau secrétaire en la personne du *M. Lajos Palásthy*, collectionneur et spécialiste bien connu de l'ex libris. Après son compte rendu sur l'activité; des années depuis 1994, l'assistance a élu les membres du Comité d'Action: *Róbert König* (président), *Lajos Palásthy* (secrétaire), *Csaba Katona*, *Jenő Kundermann*, *dr. István Lenkey*, *dr. József Mayer* et *Mme Szépesvári née Mária Rácz*; Le comité de rédaction de la revue KISGRAFIKA ne fut pas modifié: *dr. Antal Arató*, *Zoltán Király* (rédacteur en chef) et *dr. Imre Soós*.

Sous le titre "In memoriam József Kovács" nous publions deux articles: *Elemér Soltra* exquise l'activité d'organisateur du célèbre collectionneur de Pécs. *István Lenkey* écrit un compte rendu sur sa collection d'ex libris d'environ 10 000 pièces et sa bibliothèque à 3 000 unités.

La lettre d'autrefois de *Lenke Diskay* (1924 - 1980) sur la page 5-6 contient son credo artistique. Dans la rubrique Panorama des expositions on lit sur deux événements de Szeged: Salon de *Rózsa Tóth* et *János Kass*. Auprès de l'exposition millénaire de Rákospalota *Zoltán Király* donne compte rendu sur l'exposition commune d' *Antoon Vermeulen* et *Hermina Horváth*, organisée à Hajdúböszörmény.

- Rubriques ultérieures: Revue de presse, Nouvelles, Bibliophilie.

Our new address:

Notre adresse nouvelle:

Unsere neue Adresse:

KISGRAFIKA, H - 1538 Budapest

Pf. 519